

EU AI Act – Kansallisen säädöksen tilanne ja tulevia vaikutuksia

Tietoturvallisuuspäivä Kiwa Live 14.2.2025

Erityisasiantuntija Lasse Laitinen

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

1. Mikä EU:n tekoälyasetus on?

Ensimmäinen laaja-alainen tekoälylaki

- **EU:n tekoälyasetus on tekoälyjärjestelmiä koskevaa markkina- ja tuoteturvallisuuslainsäädäntöä. Rakentuu sekä olemassa olevan tuoteturvallisuuslainsäädännön että uusien säännösten varaan terveyden, turvallisuuden ja perusoikeuksien suojelemiseksi.**
- **Koskee EU:ssa markkinoille saatettavia tekoälyjärjestelmiä ja niiden käyttöä laajasti eri sektoreilla. Koskee eri rooleissa olevia toimijoita, mm. tekoälyjärjestelmien tarjoajia ja niiden käyttönottajia.**
- **Tekoälyjärjestelmän tarjoaja vastaa siitä, että markkinoille tuotava järjestelmä on vaatimusten mukainen. Vaatimuksia tarkennetaan teknisillä eritelmillä ja eurooppalaisilla standardeilla.**
- **Kiellot ja rajoitukset koskevat vain pientä osaa tekoälyjärjestelmistä.**
- **Viranomaiset tekevät markkina- ja tuoteturvallisuutta jälkikäteisesti ja riskiperustaisesti.**

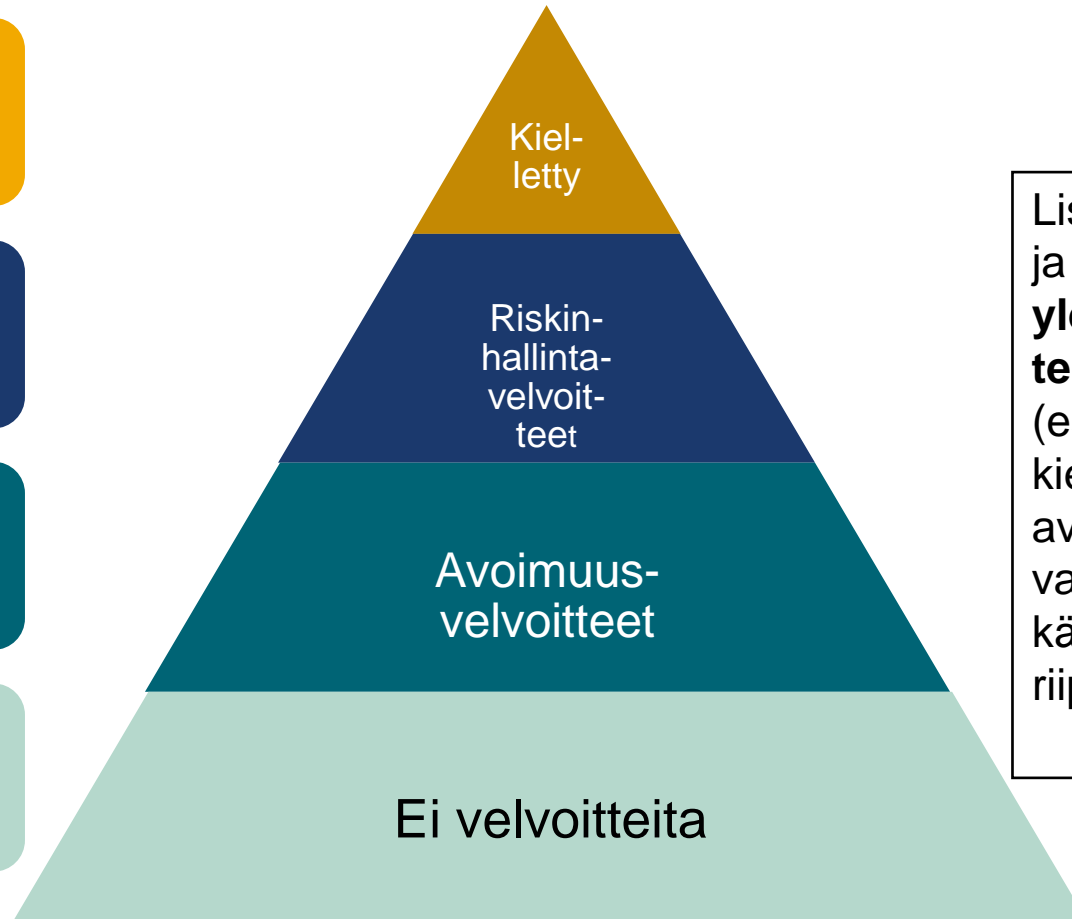

Riskit, joita ei voida hyväksyä (esim. sosiaalinen pisteytys)

Suuri riski (esim. koulutus, maahanmuutto, sosiaalietuudet)

Kohtalainen riski (esim. chatbotit, deepfaket)

Vähäinen riski (esim. videopelit, sähköpostisuodattimet)

Lisäksi kyvykkäille ja tietyille **yleiskäyttöisille tekoälymalleille** (esim. suuret kielimallit) avoimuusvaatimuksia käytötapauksesta riippumatta

Tekoälyasetuksen siirtymäajat

Sääntelyn testiympäristöt eli ns. hiekkalaatikat

- **Tekoälyn sääntelyn testiympäristöillä pyritään varmistamaan, että innovaatioita voidaan tuoda markkinoille sujuvasti.**
- **Testiympäristössä viranomaiset antavat toimijalle neuvontaa ja ohjausta tekoälyasetuksen vaatimusten täyttämistä. Toimija voi testata täyttääkö hänen tekoälyjärjestelmänsä asetuksen vaatimukset ja säädä osallistumisesta todisteen ja loppuraportin.**
- **Toimivaltaisten viranomaisten on perustettava vähintään yksi testiympäristö 2.8.2026 mennessä.**
- **Sääntelyn testiympäristöt ovat asetuksen innovaatioluvun ydin. Niihin kohdistuu paljon mielenkiintoa ja on kiinnostusta nostaa valmistelun kunnianhimon tasoa ylittämään asetuksen minimivaatimukset.**
- **Lakimuutosten valmistelun lisäksi valmistellaan myös toimeenpanoprojektia.**

**2. Mitä
seuraavaksi
tapahtuu?**

***2a) Asetus vaatii
myös kansallista
toimeenpanoa***

Kansallisen lainsäädäntövalmistelun vaiheistus

Hallituksen esitys 1 (viranomaistehtävät ja seuraamukset)

Hallituksen esitys 2 (erityisesti sääntelyn testiympäristö)

10/2024

12/2024

Huhtikuu 2025

Lähtökohtana viranomaisten valvontavastuulle on hajautettu malli

- Valmistelun lähtökohtana lausuntokierroksella olleessa hallituksen esityksessä on hajautettu malli, jonka avulla pyritään hyödyntämään viranomaisten olemassa olevaa markkina- ja muuta erityisosaamista.
- Markkina- ja muuta erityisosaamista osoitetaan lähtökohtaisesti viranomaisille niiden nykyisten tehtävien perusteella (asetuksen lähtökohta 74 art 3 kohta).
- Joillekin viranomaisille markkina- ja muuta erityisosaamista tehtävät ovat uusia.
- Hajautettu malli sisältää myös keskitettyjä ratkaisuja: esimerkiksi kiellettyjen tekoälykäytäntöjen valvonta olisi keskitetty tietosuojavaltuutetulle.

Ehdotettuja valvovia viranomaisia

- **Liikenne- ja viestintävirasto Traficom (mm. ns. keskitetty yhteyspiste)**
- **Tietosuojavaltuutettu (mm. kielletyt tekoälykäytännöt, biometriset tunnisteet, varhaiskasvatus ja koulutus sekä työllistäminen)**
- **Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes (mm. lelut ja hissit)**
- **Työsuojeluviranomainen (työkäyttöiset koneet ja henkilönsuojaimet, köysiratalaitteistot)**
- **Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea (lääkinnälliset laitteet ja in vitro –diagnostiikkaan tarkoitetut lääkinälliset laitteet)**
- **Lisäksi viranomaisvalvontaa mm. tekoälyn käytölle turvakomponenttina kriittisessä infrastruktuurissa ja avoimuusvelvoitteiden noudattamiselle**

Ilmoitetuista laitoksista vastaavat viranomaiset: hyödynnetty nykyisiä vastuuviranomaisia

Ilmoitetuista laitoksista vastaava viranomainen	Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos hakee nimeämistä ilmoitetuksi laitokseksi seuraavan suuririskisen tekoälyjärjestelmän osalta	Liite
Työ- ja elinkeinoministeriö	Lelut, hissit, räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäviksi tarkoitetut laitteet ja suojajärjestelmät, painelaitteet ja kaasulaitteet Biometriset tunnisteet	I liite A jakso, kohdat 2, 4, 5, 7 ja 10; III liite kohta 1
Liikenne- ja viestintävirasto	Huviveneet ja vesiskootterit, radiolaitteet	I liite A jakso, kohdat 3 ja 6
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	Lääkinnälliset laitteet ja in vitro -diagnostiikkaan tarkoitetut lääkinälliset laitteet	I liite A jakso, kohdat 11 ja 12
Sosiaali- ja terveysministeriö	Koneet, köysiratalaitteistot, henkilösuojaimet	I liite A jakso, kohdat 1, 8 ja 9

Seuraamusjärjestelmä

Seuraamusjärjestelmä

- **Tekoälyasetuksen 99(1) artiklan mukaan jäsenvaltioiden on asetuksen reunaehtojen puitteissa säädettävä 2.8.2025 mennessä seuraamuksista ja muista toimenpiteistä, joita sovelletaan, kun toimija rikkoo tekoälyasetusta.**
- **Tekoälyasetuksen mukaan asetuksen velvoitteiden rikkomisesta tai laiminlyönnistä on myös oltava mahdollista määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu ("hallinnollinen sakko").**
- **Seuraamusmaksun määräämisen toimivallasta, muutoksenhausta ja vanhenemisesta on tarpeen säätää lailla.**
- **Pääsääntö olisi, että toimivaltainen markkina- ja valvontaviranomainen määräisi seuraamusmaksun.**
- **Jos seuraamusmaksu olisi kuitenkin suuruudeltaan yli 100 000 e, markkina- ja valvontaviranomainen esittäisi sen määräämistä tekoälyjärjestelmien valvonnan seuraamusmaksulautakunnalle, joka tekisi asiassa päätöksen.**

Seuraamusmaksun suuruus

- **Tekoälyasetuksen 99 artiklan mukaan**
  - 5 artiklan mukaisten kieltojen rikkomisesta on voitava määrätä enintään 35 miljoonan euron tai 7 prosenttia kokonaisliikevaihdosta suuruinen seuraamusmaksu.
  - toimijalle on voitava määrätä seuraamusmaksu, joka on enintään 15 miljoonaa euroa tai 3 prosenttia, kun toimija on rikkonut suuririskiseen tekoälyjärjestelmään liittyvää velvoitetta tai 50 artiklan mukaista avoimuusvelvoitetta.
  - virheellisten, puutteellisten tai harhaanjohtavien tietojen antamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle on voitava määrätä enintään 7,5 miljoonan euron tai 1 prosentin suuruinen seuraamusmaksu.
- **Enimmäismäärä on aina kahdesta luvusta suurempi, paitsi pk-yrityksen kohdalla kahdesta luvusta pienempi.**

***2b) EU:n
tekoälytoimisto valvoo
yleiskäyttöisiä
tekoälyjärjestelmiä***

EU-tason toimeenpano:

- Asetuksella perustetulla EU:n tekoälytoimistolla komissiossa on yksinomainen toimivalta yleiskäyttöisten tekoälymallien valvontaan (asetuksen V luku).
- Tekoälytoimisto antaa mm. täytäntöönpanosäädöksiä, ohjeita (esim. 4.2.2025 ohjeet kieltojen soveltamisesta ja 6.2.2025 ohjeet tekoälyjärjestelmän määritelmästä) ja yleiskäyttöisten tekoälymallien käytäntesäännöt (ks. seuraava dia).
- Euroopan tekoälyneuvosto (AI Board), jossa jäsenenä ovat jäsenvaltiot, työryhmineen neuvoo ja avustaa komissiota ja jäsenvaltioita tämän asetuksen johdonmukaisen ja vaikuttavan soveltamisen edistämiseksi.

Käytännösäännöt (*Code of practice*)

- Yleiskäyttöisten tekoälymallien (*general purpose AI models, GPAI*) tarjoajat voivat käytännösääntöjä noudattamalla osoittaa täyttävänsä asetuksen vaatimukset. Odotuksena/toiveena on, että maailmanlaajuisesti suurimmat tarjoajat omaksuisivat ne käyttöönsä. Tarpeen ennen kuin / jos standardit valmistuvat.
- **Komission tekoälytoimisto koordinoi prosessia.**
  - Työhön ilmoittautunut useita satoja osallistujia
  - Työ tehdään alaryhmissä, aiheina mm. tekijänoikeudet ja riskienhallinta
  - Tekoälyneuvoston asettama ohjausryhmä ohjaa työtä
- **Tarkoitus valmistua keväällä 2025**
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice>

3. Mitä organisaationi tulisi tehdä?

Mitä organisaationi tulisi tehdä? 1/2

- **1. Tietoa** löytyy eri lähteistä ja mm. tämän esityksen lopusta. Tärkeintä saada yleiskuva omista tarpeista lähtien. Jos halutaan ottaa käyttöön tekoälyä, on ymmärrettävä, millaista järjestelmää ollaan hankkimassa, ja mihin käyttötarkoitukseen.
- **2. Työkalut** helpottavat kokonaisuuden haltuunottoa. Esim. Sitra on rahoittanut yhdessä Teknologiateollisuuden kanssa syksyllä 2024 käynnistynyttä kokeilua, jossa rakennetaan EU:n digisääntelyn soveltamista helpottavaa sääntelyteknologiaa.
<https://www.leanentries.com/release-of-the-ai-act-e-tool/>
- **3. Koulutus ja osaaminen:** onko tarpeen kouluttaa tietyissä tehtävissä toimivia tai henkilöstöä laajemmin tekoälystä? Koulutuksia järjestävät monet eri tahot ja tarjoavat asiantuntijapalveluitaan. Mm. Sitra on julkaisemassa avoimen ja maksuttoman verkkokurssin tekoälyasetuksesta.

Mitä organisaationi tulisi tehdä? 2/2

- **4. Tunnistettava**, onko organisaatiolla velvollisuuksia esim. tarjoajana tai käyttöönottajana suuririskisten tekoälyjärjestelmien tai kiellettyjen tekoälykäytäntöjen suhteen. Suuririskinen ei ole yhtä kuin kielletty. Kriittisimmät ja keskeisimmät velvoitteet kohdistuvat tarjoajaan. Tietosuojalainsäädäntö ja kansallinen lainsäädäntö pitää myös muistaa.
- **5. Toimi:**
  - Mitä pitää tehdä tekoälyasetuksen takia? Tekoälyasetus ei kuitenkaan ole rakettitiedettä: se on vain tuoteturvallisuussäätelyä.
  - Mitä kannattaa tehdä tekoälyn mahdollisuuksien hyödyntämiseksi?

Lisätietoa tekoälyasetuksesta

- Valtioneuvosto: tem.fi/tekoalyasetus
- Euroopan komissio: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>
- <https://artificialintelligenceact.eu/> sisältää artikkeleita ja muuta tietoa asetuksesta sekä helppokäyttöisen version asetuksesta englanniksi. Ylläpitäjä Future of Life Institute.

Kiitos!

Lasse Laitinen

Erityisasiantuntija

0295 047 162

lasse.laitinen@gov.fi